

Tiilet saatiin nostettua katon puolilavoina (120 tiiltä). Se helpotti nostamista.

Valmista tuli 170 talkootyötunnissa Itse tehty katto- remontti säästi puolet

Salakarin perheen 50 vuotta vanha omakotitalo sai päälleen uuden tiilikaton viime talvena. Kovat urakkahinnat saivat Tapio Sakarin tarttumaan remontiin itse ja pyytämään kavereita talokoihin. Lopputulos oli kaikin puolin hyvä.

Salakarit muuttivat vuonna 1958 Turun Pääskytuorelle valmistuneeseen taloonsa vuonna 1999, jolloin oli saman tien aikomus laittaa kuntoon vanha katto.

– Pyytelin silloin tarjouksia toimittajilta. Katto vaikutti kuitenkin olevan ihan kunnossa, enkä raaskinut lähteä sitä heti uusimaan. Aina silloin tällöin kävi uusiminen kävi vuosien mittaan mielessä, kun asuinalueella yksi jos toinenkin uusi kattoaan, **Tapio Salakari** kertoo.

– Salaojat uusimme muutama vuosi muuttomme jälkeen ja teimme talossa muutakin pintaremonttia: tapetointia, laatoitusta, remontoimme kylpyhuoneen, mutta katto jäi odottamaan uusimista.

Tiilikatto olikin loppujen lopuksi talossa ainoa kohta, joka oli totaalisen alkuperäinen, tasan 50 vuotta vanha.

– Katto oli tulossa tiensä päähän, muuttaman vuoden sisään, ja toiseksi me olimme muuttamassa, joten oli hyvä syy laittaa katto kuntoon. Helpottaa ostajan löytymistä, kun kaikki asunnossa on kun-

Tuuletusrimat aluskatteelle, vanhojen ruoteiden päälle.

nossa, ja tietää itse, mitä talossa on tehty, ja miten.

– Katon ikä alkoi näkyä muun muassa otsalankuissa ja joskus taisi rännin osiakin tipahdella. Piipusta alkoivat laastit tiilien välistä hiipua. Tosin piippua olin aikoinaan korjailnut, myös piipun hormit tuli kunnostettua.

– Tiilet olivat vanhaa ohutta betonitiiltä, jotka olivat kuin pesusieniä. Sateella katon paino varmasti moninkertaistui. 50 vuotta alkaa olla myös laskennallisesti tiilikatteen kestoikä ylärajoilla. Harva katto saavuttaa niin pitkää ikää.

Hinta miltei kaksinkertaistunut

Hanke lähti 2008 alkuun ensin hintojen selvittelyllä.

– Kyselin tarjouksia, ja hinta vaikutti aika suurelta. Varsinkin kun samaisesta urakasta oli kahdeksan vuotta sitten vuonna 2000 saatu aivan eri luokkaisia, 7 000 - 9 000 euron tarjouksia.

– Olin aika hämmästyneet, kun ilmeni, että tarvikkeet maksavat 4 500 euroa ja kuitenkin yritykset tarjoutuvat tekemään remontin 15 000-16 000 eurolla, siis työn osuus olisi ollut 10 000 euroa. Hinta oli viimeinen sinetti lähteä toteuttamaan remontti omatoimisesti kaveriporukalla. Kyselin kavereilta, pääsisivätkö he apuun, ja kyllähän sitä porukkaa ilmaantui.

– Alkujaan hieman uumoilin, että onko liian iso ja vaativa urakka, mutta siitä se sitten lähti käyntiin.

– Tutkailin netistä ja kaivoin vanhan Rakenna ja remonto -98 VHS videon varaston kätkeistä. Ormaxin esitteistä ja keskustelupalstoilta löytyi vinkkejä ja määräyksiä. Varmistelin parit seikat tutulta rakennusmestarilta, joka käväisi remontin aikana myös pari kertaa tutkimassa, mitäs ne jampat ovat tehneet.

Remonttiin päästiin ilman suurempaa byrokratiaa.

– Kyselin kaupungilta, onko tuolla alueella, jotakin kriteerejä, mitä pitää ottaa huomioon, mutta ei ollut kummempia säännöksiä. Erityisesti, kun katon muoto ei muuttunut.

– Omasta lähinaapurustosta löytyi punainen tiili, musta pelti, ruskea tiili,

Aluskate paikoilleen.

musta tiili ja taisi vielä olla varttikattokin. Joten se minkälainen oma katto tulisi olemaan oli ihan omista mieltymyksistä kiinni.

– Näin ei välttämättä ole monillakaan alueilla. Kattoa saattavat koskea todella tarkat määräykset. Esimerkiksi kaltevuus, materiaali, värisävyt, kattoikkunat voivat olla asioita, joihin ei itse voi vaikuttaa. Mutta meillä oli tässä tapauksessa vapaat kädet.

Materiaalin menekki yllätti

Tapio Salakari piti tarkkaa tilastoa, mitä meni ja kuinka paljon maksoi. Se, mikä häntä hämmästytti, oli materiaalin menekki, ja se tietysti vaikutti myös remontin loppusummaan.

– Oli tehty laskelmia menekeistä sekä kattotarvikemyyjän avustuksella että ilman, ja kuitenkin materiaalit loppuivat kovasti kesken. Puutavaraa haettiin joku-nen sata metriä lisää K-raudasta. Alkujaan 4 500 euroksi arvioitu materiaalien hinta nousikin 5 700 euroon.

Materiaalien päälle kertyivät telinevuokrat, naulapysyys, nosturi, antennitarvikkeet, piipunpellitys ja keskitykset. Loppusummaksi 140-neliöisen katon remontista kertyi 6 733 euroa.

Tulokseen Tapio Salakari on joka tapauksessa enemmän kuin tyytyväinen.

– Talo muuttui kuin uudeksi. Yllättävää, kuinka paljon uusi katon väri vaikutti talon yleisilmeeseen.

Hän ei mieltinytkään muuta materiaalia kuin tiiltä.

– Materiaali on periaatteessa arvoasia. Pidän tiilikattoa arvokkaampana kuin esimerkiksi peltiä. Yksi syy on tiilen ulkonäkö, vaikkakin nykyiset muut materiaalit jäljittelevät loisteliaasti tiiltä, kauempaa on lähes mahdotonta sanoa, onko talossa tiili- vai peltikatto.

– Mutta kun itselleen tekee, niin mielestäni tekee sellaisen, mikä on omaan mieleen, eikä vain melkein. Tiilen puolesta puhui myös hiljaisuus. Ullakkokerroksessa ollessa saattaisi peltikatto sateella ropista, tiili ei sitä tee.

– Hellyshoitoinenkin tiili, jos yksi tiili hajoaa, se uusitaan. Löysin tukottain

Aluskate, tuuletusrimat, ruoteet

Ruoteet paikoillaan.

11 kappaletta puolilavoja ruoteilla. Tiileksi valittiin Ormax, jolta saatiin myös tiilille sopiva puolilavanosturi.

Koko projektin hankalin osa oli tiilinippujen jako ruoteille.

Piipunkin pintaan vedettiin tiilitasoitetta. Sen päälle piipun pintaan tuli pellitys.

Tapio Salakari suosittelee kattoremontin tekemistä itse. – Se ei todellakaan ole vaikeaa, mutta se vaatii kattavan pohjatiedon hankinnan, aikaa ja hyvän porukan, hän sanoo.

Fusku ei kannata

Salakarien remontissa kaikki sujui hyvin.
– Jos työssä alkaa fuskata, niin muuttaman vuoden päästä varmasti huomaa, mikä meni pieleen.

Kunnolliset tuuletusraot, aluskatteen asennus ohjeiden mukaan ja viimeistelty harjatiilien laitto takaavat alapohjan tuuletuksen, ja ruoteet pysyvät kunnossa taas seuraavat 50 vuotta.

– Katto on talon viides julkisivu ja ehkä tärkein sellainen, jos katto on epäkunnossa, siitä kärsii huonolla onnella koko talo ja sen jälkeen asukkaatkin.

– Maallikkona pitäisin ehkä tärkeimpänä kohtina katon riittävää tuulettumista, sekä aluskatteen asentamista ohjeiden mukaan, näistä ei kannata lähteä tinkimään. Kattotiilien valmistajilla on hieman erilaisia ohjeistuksia, esimerkiksi aluskatteen asennuksessa.

– Jatkohoito on vain vain tiilipintojen sekä sadevesikourujen putsaamista. Isoiksi kasvaneet puut oli jokunen vuosi sitten kaadettu talon vierestä, joten lehdistäkään ei tule olemaan kouruille riisaa.

positiivisia asioita, vaan jos olisin valinnut pellin, olisin löytänyt hyviä puolia siitäkin. Peltikaton asennus olisi varmasti ollut nopeampaa ja helpompaa. Olisi tarvittu vähemmän puumateriaalia katolle ja monen neliön kokoisilla peltiiluskoilla valmista kattoa syntyy nopeaan tahtiin.

Musta väri kattoon tuli siitä, että sillä saatiin hieman muutosta talon ulkonäköön.

– Tein tietokoneella mallinnuksia punatiilitalosta punaisella katolla ja punatiilitalosta mustalla katolla. Koko perheen voimin päätettiin laittaa päälle mustaa. Se oli kohtuuserkeä valinta.

Työ tehtiin 17 vuorokauden aikana

Urakassa meni 170 miestyötuntia. Kalenterissa homma toteutui 15.2. - 2.3.2008, siis 17 vuorokauden aikana.

– Olin ottanut remonttia varten viikon lomaa. Sen jälkeen jatkettiin normaalin työpäivän jälkeen, **Tapio Salakari** kertoo.

– Miehitykseen riittää hyvin kaksi henkilöä, mutta kummasti avittaa jos tekijöitä on neljä, kaikille riittää tekemistä, ja eikä kukaan ole turha.

Vaikka remontti tehtiin talviaikaan, niin ei se menoa haitannut, kelit olivat leppoisat.

– Ehkä oli onneakin matkassa, kun helmikuussa oli niinkin loisteliaat kelit tehdä kattoremontti. Enemmän tuollainen tuki olisi kesän hommia.

– Mutta aurinko laski kovin aikaisin, kello 18:n aikaan oli jo pilkkopimeää, ja välillä päivät venyivät 20:30:een saakka.

Omatoimisia kotinikkareita

Talkooväestä kukaan ei ollut ollut mukana katonteossa aikaisemmin eikä kukaan ole rakennusalalla. Kokemusta on vain omatoimisesta kotinikkaroinnista.

– Mutta se on hyvä, ettei kavereilla ole peukalo keskellä kämmentä ja löytyi uskallusta tarttua korkeanpaikan leirille, Tapio Salakari kiittää.

– Katon tekoa työnä helpottaa se, että siinä on valtavasti saman toistoa, joten harhaan menokohtia ei ole kovinkaan montaa.

– Telineet kuntoon, katon purku, vanhat tiilet pois, ruoteiden poistoa, paikkailaan jos tarvetta, lisäeristys, korotusrimat, aluskate, tuuletusrimat, ruoteet, uudet tiilet, otsapellit, harjatiilet, piipun viereen palovillaa, piipun pellitys, lumiesteet, tuuletusputket, kattoantenni, sadevesirännit, syöksyt vielä kiinni ja telineet pois, siinä sitä alkaa olla katto täysin kunnostettu, sisäpuolelta aina sadejärjestelmiin, Tapio Salakari luettelee.

Talkoovakuutus tarvitaan

Kolmikerroksisen omakotitalon korkeimmat kohdat olivat noin yhdeksän metrin korkeudessa, ja maassa oli vastassa mukulakivilaatoitus. Tarkkana piti siis katolla olla.

– Talkoovakuutus oli syytä joka tapauksessa olla. Oli myös hyvä selvittää kavereille, että sellainen oli, ja mitä se pitää sisällään. Koskaanhan sitä ei tiedä.

Selkeästi vaarallisin osa työtä oli tiilinippujen jako katolle.

– Onneksi oli apuna Ormaxin uutuuden karhea puolilavanosturi. Sillä nostettiin puoli lavaa tiiliä katolle. Toiselle puolelle tuli viisi ja toiselle kuusi puolilavanippua, ne saivatkin olla sillä niin kauan kunnes tiilipinkat jaettiin ruoteille.

Tiilinippu painaa noin 27 kiloa ja kun niitä sitten ruoteilla seisten, varoen rikkomasta aluskatetta, siirrellään, se vaatii tasapainoa ja hitusen voimia.

– Kertaakaan ei tullut lyötyä vasaralla sormaan, vaikka enimmäkseen hommat toki hoituivatkin naulapysyjen voimalla, Tapio Salakari nauraa.

– En ollut ennen käyttänyt sellaista, mutta helppoahan se oli, ja vasaraa käyttäessä, olisivat kyllä rantet operoitu jo kymmeneen kertaan lääkäriä. Eihän Remonttireiskakaa nykyään enää vasaraa heiluttele.

Salakarin kattoremontin vaiheet

1. Telineet pystyyn, molemmille talon pitkillle sivuille.
2. Vanhat kattotiilet heiteltiin alas
3. Purettiin vanhat ruoteet
4. Paikattiin huonokuntoiset
5. Purettiin rännit ja syöksyt.
6. Purettiin piipun pellitykset
Kaikki materiaali eriteltiin ja puutarat käytettiin lämmitykseen. Peltiosat menivät metallikeräykseen, tiilet menivät sekä täyte- maaksi omaan pihaan, että erään yrityksen käyttöön.
7. Rakentaminen aloitettiin lisävillan lailla sekä umpilaudoituksen paikkaamisella. Villaa tuli vaihtelevasti 5-15 senttiä lisää vanhojen päälle.
8. Katon korotus
Vanhat ruoteet alla ja päälle tulee korotusrimat (korotusrimat laite-

taan aina on sitten vanhaa pohjaa tai ei. Korotusrimat irrottavat aluskatteen umpilaudoituksesta. Aluskate ei saa olla kosketuksissa umpilaudoituksen kanssa. Jos kosketusta olisi, saattaisi kosteus jäädä tuohon kosketus kohtaan ja ajan saatossa lahottaa lautarakennetta.

Meillä jätettiin vanhat ruoteet ja asennettiin huonojen päälle uudet korvaavat, joiden päälle tuli normaali ruoteet, tuloksena on parempi ilmanvaihto eikä kosteutta pääse syntymään. Tuuletus/tuulettavuus edelleenkin on avain sana.

9. Aluskatteen asennus
10. Tuuletusrimat paikoilleen
11. Ruoteet
12. Tiilet katolle ja niiden jako

13. Tiilien asennus sekä kattoturvatuotteiden laitto (lumiesteet, sekä kattotikkaat)

13. Tuuletusputket paikoilleen (viemäri, liesituuletin, WC tilojen tuuletus)

14. Otsapellit
Otsapellit ovat noin 2-metrisiä kumapeltipaloja, jotka laitetaan talon pystysivuille kohtaan, missä tiilet loppuvat. Tiilikatoissa käytetään sekä pellistä että tiilistä. Salakarille tuli peltiset.

15. Sadevesijärjestelmä paikoilleen (rännit, syöksyt)

16. Piipun muurauus
17. Piipun palovillaeristys
18. Piipun pellitys
19. Antennin asennus
20. Telineiden purku
21. Loppusiivous

Talo kattoineen ennen ja jälkeen remontin.

Tapio Salakari innostaa tarttumaan itse kattoremonttiin.

– Jos katto on syystä tai toisesta uusimisen tarpeessa, se kannattaa uskaltaa uusia itse. Se ei todellakaan ole vaikeaa, mutta se vaatii aikaa ja hyvän porukan.

Hän haluaakin antaa ison kiitoksen projektissaan mukana olleille: Tomi Aaltoselle, Antero Salakarille, Kimmo Karjalaiselle, Vesa-Matti Väärälle ja Petri Niemiselle. □

Teksti: Tapio Salakari ja Mari Ahola-Aalto
Kuvat: Tapio Salakari